

ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІО

<https://doi.org/10.17721/2522-1272.2024.84.6>

UDC 654.19:070.431.2](477)

To the Question of Violation of Standards of News Broadcasting in the Telemarathon «Edyni Novyny»

Maiia Nahorniak

<https://orcid.org/0000-0002-2197-1338>

PhD (Philol. Science)

*Associated Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko
National University of Kyiv,
36/1 Illienka St., Kyiv, 04119, Ukraine*

Corresponding author's e-mail address: e-mail: maiia.nahorniak@knu.ua

ABSTRACT

The main objective of this study was to find out the situation around the violation of news broadcasting standards of the Telemarathon «Edyni Novyny», as well as to attempt to establish the causes of this phenomenon.

Research work involved the use of such methods – observation, the study of empirical material, content analysis, analysis, generalization, descriptive.

Among the violations of news broadcasting standards, we distinguish the following: mixing facts and comments, references to dubious sources and the authorship of anonymous opinion, which is associated with non-compliance with the standard of reliability, uniformity of the genre palette, poor representation of cultural and artistic topics.

The mixing of facts and opinions leads to a complete loss of essentially new information, blurring of factual fullness, dominance of the spectrum of comments, which means one thing – such news is rather conditional. The high frequency of use of some genres and the low frequency of use of others cause uniformity of news content. Poor presentation of news from the field of culture and art may indicate a stereotype about the organization of material of different thematic orientation.

The reasons for violation of standards are superficial understanding by creative employees of TV channels of the basic concepts of news journalism – «fact» and «commentary», unreasonable attempts to express their attitude to the events of the surrounding reality, lack of specialized knowledge on the basic principles of television and radio production, inability to work with sources of information. In general, these reasons are rooted in the low professional level of journalists of the Telemarathon «Edyni Novyny».

© Maiia Nahorniak, 2024

The results of the study are important for correcting the content of journalism education in general and teaching the basics of television and radio production in particular.

KEYWORDS: telemarathon «Edyni Novyny»; news broadcasting; broadcasting standards.

УДК 654.19:070.431.2](477)

До питання про порушення стандартів новинного мовлення у телемарафоні «Єдині новини»

Нагорняк Майя Володимирівна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут журналістики, кандидат філологічних наук, доцент кафедри телебачення і радіомовлення <https://orcid.org/0000-0002-2197-1338>

Резюме

Це дослідження має на меті з'ясувати ситуацію довкола порушення стандартів новинного мовлення телемарафону «Єдині новини».

Дослідницька робота передбачала використання таких методів – спостереження, вивчення емпіричного матеріалу, контент-аналіз, узагальнення, дескриптивний аналіз.

Серед порушення стандартів новинного мовлення виділяємо такі: змішування фактів і коментарів, посилення на сумнівні джерела та на анонімні думки, що пов'язано з недотриманням стандарту достовірності, однотипність жанрової палітри, слабка представленість культурницько-мистецької тематики.

Змішування фактів і думок призводить до цілковитої втрати сутнісно нової інформації, розмиття фактологічної наповненості, засилля цілого спектру коментарів, що означає одне – такі новини є доволі умовними. Висока частотність використання одних жанрів і низька частотність використання інших спричиняє однотипність новинного контенту. Слабке представлення новин зі сфери культури й мистецтва може свідчити про стереотипність щодо організації матеріалу різної тематичної спрямованості.

Причинами порушення стандартів є поверхове розуміння творчими працівниками телеканалів базових понять новинної журналістики – «факт» і «коментар», необґрунтоване намагання висловити власне ставлення до реальних подій, відсутність профільних знань з основних засад теле-, радіовиробництва, невміння працювати з джерелами інформації. На загал означені причини коріняються у невисокому професійному рівні журналістів телемарафону «Єдині новини».

Результати дослідження є важливими для корегування змісту журналістської освіти в цілому і викладання основ теле- та радіовиробництва зокрема.

Ключові слова: телемарафон «Єдині новини»; новинне мовлення; стандарти мовлення.

1. Вступ

Під час війни суспільство в цілому та кожен громадянин зокрема приділяють новинам значно більше уваги, ніж зазвичай у мирному житті. Заледве не щохвилини намагання тримати руку на пульсі подій, безперервне гортання стрічки новин телеграм-каналів, ін-

формаційних агенцій, новинних сайтів радіостанцій і телеканалів, потреба порівнювати та зіставляти інформацію з різних джерел з метою відшукати найдостовірніші та найвичерпніші відомості зумовлюються базовими й визначальними потребами людини, а саме – перебувати у безпечному фізичному просторі, бути живим і здоровим. Тому така посилена цікавість спільноти до новинного контенту є цілком закономірною і виправданою. Тож не даремно А. Чічановський зауважував, що новина є тією субстанцією, в ім'я якої, в першу чергу, функціонують засоби масової інформації, для якої вивільняється інформаційний простір, про яку найбільше дбають ті, хто опікується свободою слова (Чічановський, 2003, с.16).

З метою задовольнити інтерес спільноти до новин 26 лютого 2022 р. українські телеканали та радіостанції об'єдналися і запустили спільний інформаційний телемарафон «Єдині новини». Виробництво інформаційного продукту відтоді здійснюють суспільний мовник «Національна суспільна телерадіокомпанія України», три приватні медіаголдінги «1+1 Media», «Starlight Media» та «Inter Media Group», а також Дирекція телерадіопрограм Верховної Ради України, що належить ВРУ. З 08.11.2022 р. до марафону долучилися колишні медійники «Медіа Група Україна» – «Ми – Україна». Кожна компанія формує свій слот тривалістю 6 годин.

Марафон, за словами міністра культури та інформаційної політики України О. Ткаченка, це жива істота, це різні телеканали з різними редакційними правилами, досвідом, традиціями. Пан Ткаченко зауважив: «Оскільки ми протидіємо росії, яка витрачає великі ресурси, велику кількість грошей, у перші місяці війни марафон слугував для українців ознакою, що держава живе, держава бореться». Він також зазначив, що бачить серйозні наслідки марафону й саме цим пояснив свою впевненість у тому, що виробництво «Єдиних новин» потрібно продовжувати аж до поразки росії (Ткаченко, 2022).

Триває другий рік війни, марафон продовжує працювати, новинне мовлення є його визначальним і головним складником. Цей контент має забезпечувати українську та закордонну спільноту максимально достовірною й вичерпною інформацією про перебіг воєнних дій. Серед показників високої якості продукту є його відповідність стандартам новинного мовлення. Підтвердженням цьому є численні дослідження В. Гоян, О. Гояна, А. Іващук, В. Лизанчука, В. Миронченка, В. Різуна, А. Чічановського, В. Шкляра та багатьох інших дослідників.

Однак розтягненість війни у часі, повна невизначеність щодо її подальшого перебігу призвели до появи низки вагомих проблем щодо проведення телемарафону. Зокрема, йдеться про те, що, як зазначає О. Довженко, ще на 5-му місяці війни були помітні всі ознаки творчого, виробничого, організаційного, фінансового виснаження і нерозуміння, в якому напрямі далі діяти, що є в певному сенсі тупиком (Довженко, 2022). На другому році повномасштабного вторгнення ці проблеми значною мірою загострилися й одним із наслідків цього стало порушення стандартів виробництва та поширення новинного контенту.

Мета дослідження – вивчити питання довкола порушення стандартів новинного мовлення у телемарафоні «Єдині новини». Завдання статті:

- виокремити основні види порушень, яких припускаються журналісти у новинному мовленні телемарафону;
- виявити причини означеного явища.

2. Методи дослідження

Новинний продукт телемарафону «Єдині новини» вивчався у два етапи – серпень 2022 р. та квітень 2023 р., до уваги бралися короткотривалі інформаційні випуски одного ранкового (08.00) й одного денного (13.00) слотів. Випуски лунали в етері в будні дні впродовж двох тижнів – 19-23 серпня 2022 р. і 24-28 квітня 2023 р. Сукупно проаналізовано 20 випусків новин.

У дослідженні використано метод спостереження, який полягав у систематичному, цілеспрямованому сприйнятті об'єкта (телемарафону загалом і його новинного складника зокрема), що дало змогу здобути знання про його зовнішні сторони, властивості. Метод вивчення емпіричного матеріалу уможливив дослідження основних засад виробництва й поширення новин, головних характеристик контенту новин, їхніх основних ознак тощо. Метод контент-аналізу сприяв визначенню внутрішніх закономірностей і протиріч телемарафону як явища українського аудіовізуального простору; вивчення текстів інформаційних повідомлень та інших журналістських матеріалів дозволило окреслити фактологічну, жанрову, тематичну спрямованість «Єдиних новин». Метод аналізу дозволив розчленувати телемарафон на складники, розглянути окремо один із них (новинне мовлення) у межах єдиного цілого. Метод узагальнення дав змогу формувати знання шляхом переходу від окремих фактів, подій, ситуацій, явищ до створення стосовно них загальних понять і суджень, зумовлених функціонуванням новинного мовлення у межах телемарафону. Декриптивний метод спрямовувався на опис основних характеристик порушення стандартів мовлення новин.

3. Результати та обговорення

Задля чіткішого розуміння сутності досліджуваного питання подамо визначення базових понять. У Вікіпедії зазначається, що телевізійний марафон – це багатогодинна або багатоденна телевізійна безперервна трансляція із добродійною, політичною або іншою метою (Телемарафон, 2023). Вочевидь, телемарафон «Єдині новини» увійде в історію вітчизняного аудіовізуального журналістикознавства як унікальне явище, якому немає аналогів у світі, адже він триває уже другий рік поспіль і має високу мету – здійснювати безперебійне, оперативне й достовірне інформування спільноти про перебіг війни в Україні.

Дослідники часто-густо називають новинне мовлення більш узагальнено – інформаційним мовленням, розуміючи при цьому, що новини належать до інформаційного продукту аудіовізуальних медіа. У цьому зв'язку Ю.Єлісовенко та М.Нагорняк слушно зауважують, що новинні відомості є необхідним складником нашого інформаційного життя, з розвитком цивілізації дедалі очевиднішою стає нерозривна й цілісна єдність людини та новини (Радіовиробництво, 2017, с.8). Воєнна дійсність лише підтвердила цю думку. Варто зауважити, що у практиці телебачення і радіо поняття «інформаційне мовлення» та «новинне мовлення» є фактично тотожними. Однак, зважаючи на виняткову вагомість і нагальну необхідність для країни та кожного її громадянина під час війни володіти найвагомішими та найсвіжішими новинами, доцільніше, на нашу думку, оперувати терміном «новинне мовлення».

Отже, новинне мовлення – це процес, пов'язаний зі збором, відбором, обробкою та поширенням найбільш важливої, актуальної нової інформації про події з різних сфер суспільного життя з метою інформування громадян значущими відомостями, які зачіпають інтереси переважної більшості людей. Інакше кажучи, новинне мовлення базується на простій констатації фактів про події, явища, процеси навколишньої реальності.

Стосовно стандартів, то у Вікіпедії зазначається, що це нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері (Стандарт, 2023). В широкому розумінні стандарт розуміють як зразок, еталон, модель. У практиці телебачення і радіомовлення стандартами є основні правила, канони виробництва та поширення новин, які напрацьовані теоретиками й практиками журналістики задля щоденного використання із метою створення високоякісного новинного продукту. Кожний телеканал і радіостанція у своїй діяльності орієнтуються на ці зразки. Зде-

більшого, вони прописані у спеціальних розпорядженнях. Приміром, у публічного акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» є документ, який називається «Стандарти інформаційного мовлення», затверджений 02.10.2017 р. У ньому зокрема йдеться: «Будь-яка інформація, що пропонується глядачам новинами Національної суспільної телерадіокомпанії, повинна безумовно відповідати таким стандартам інформаційної журналістики, як:

- оперативність,
- точність,
- достовірність,
- повнота подачі,
- збалансованість,
- відокремлення фактів від думок,
- доступність подачі інформації.

Ці стандарти повинні дотримуватися не вибірково, а у комплексі та взаємодії» (Стандарти інформаційного мовлення, 2017).

Порушення ж стандартів новинного мовлення пов'язане із недотриманням творчими працівниками норм і правил, відхиленням від них, невідповідністю установленим канонам, звичаям, традиціям тощо.

Зосередимо увагу на найбільш суттєвих порушеннях стандартів новинного мовлення телемаратону «Єдині новини».

Перше. Змішування фактів і коментарів до них в інформаційних повідомленнях та інших журналістських матеріалах, що лунають у короткотривалих випусках новин. Повідомлення мусить лише констатувати факти, відповідаючи при цьому на базові запитання – хто?, що?, де?, коли?, як?. Подача у межах новинного мовлення журналістських коментарів, думок, суджень, точок зору є неприпустимою. Дозволяється оприлюднювати коментарі лише осіб, які мають безпосередній стосунок до висвітлюваної події чи явища. Йдеться про експертів, організаторів, учасників, очевидців та інших причетних, чії думки передаються за допомогою непрямої мови або синхронів (аудіо- й відеозаписів).

На нашу думку, журналістам конче необхідно навчитися чітко розмежовувати поняття «факт» і «коментар». Вікіпедія називає факт у журналістиці достовірним відзеркаленням соціально значущого фрагмента навколишньої дійсності (Факт, 2023). Потрібно розуміти, що в новинах й інших журналістських матеріалах розповідається про буденні факти – результати безпосереднього сприйняття навколишньої реальності.

Незаперечним є те, що в основі повідомлення завжди лежить соціально значущий факт суспільного життя. У цьому зв'язку Д. Прилюк слушно зауважує, що кожний життєвий факт являє нам певну істину, тобто те, що справді відбулося і нами пізнається. Учений називає факт краплиною об'єктивної реальності, яка може бути пізнана людиною і перетворена в «річ для нас». Тоді, зауважує він, факт виступає як усвідомлена крупиця об'єктивної дійсності (Прилюк, 1983, с. 79).

В. Різун у свою чергу зазначає, що факт – це відображене у свідомості явище, про яке є знання і яке оцінюється як істинне знання. А новина, на його думку, є особливим, як раціональним, так і емоційно-афективним відображенням, яке виникає на хвилі захоплення чимось, емоційного переживання тощо. Щось привертає увагу, говорить він, порушує спокій журналіста – він реагує на ту частинку дійсності, хоче донести інформацію про неї іншим. За його словами, опрацьовуючи новину, журналіст (і редактор!) дивляться на подію, факт уже з раціональної точки зору [Різун, 2008, с. 170].

Як краплини відображеної дійсності, себто факти, знаходять своє місце в заголовках (лідах) повідомлень у стрічці новин, можна побачити на такому прикладі (приміром, від 12 травня 2023 р. Суспільне. Новини):

- в уряді визначили максимальну суму на ремонт пошкодженого житла за програмою «Відновлення»;
- на фронті загинув художник-декоратор Володимир Чорний;
- у Джанкойському районі під час навчань впав гелікоптер Мі-28 ;
- сенат Польщі одностайно схвалив резолюцію про вступ України до НАТО (Останні новини України та світу..., 2023) .

У заголовках (лідах) чітко простежуються факти як результати сприйняття навколишньої дійсності (визначено допомогу, загинув художник-декоратор, впав гелікоптер, схвалено резолюцію).

Однак мусимо констатувати, що в новинних повідомленнях інформаційних випусків «Єдиних новин» простежити факти подій, явищ виявилось непросто, оскільки їхня значна кількість подавалася в оціночному ключі. Кожен із 20-и аналізованих випусків містив по 15 новин. Отже, сукупно проаналізовано тексти 300 повідомлень, унаслідок чого можна зробити висновок – в кожному другому повідомленні мало місце змішування фактів і коментарів до них. Якими ж є основні форми цього явища.

- використання елементів сарказму – *«рашисти, втім, і самі допомагають українцям наблизити перемогу. Так, орки загубили свій дрон із флешкою, на якій було знято відео їх баз на Миколаївщині. Наші воїни, звичайно, дякують окупантам за допомогу нищити їх та закликають: скоро жодного рашиста не залишиться на українській землі»; «на лінії вогню місто Бахмут, що на Донеччині. Його околиці росіяни вже перетворили на руїни. Та це не дивно. Вони намагаються стерти з лиця кожне місто, яке починають обстрілювати» (випуски від 20 серпня 2022 р.); «тут рашисти відключили інтернет. Бояться, що місцеві здаватимуть їхні позиції» ; «місцева нафтобаза “втомилася” запраляти ворожу техніку, тож взяла і згоріла» (випуски від 28 квітня 2023 р.); «росіяни просто марять, щоб ми потерпали від голоду, і нищать усе, чим ми пишалися», «Чинovníки Федерації на всіх рівнях дотримуються давньої системи правління – масштабно-корупційної. Найкраще це видно на прикладі оборонного сектору» (випуски від 22 серпня 2022 р.);*
- використання епітетів та метафор – *«пекельний схід», «тривали жорстокі бої»; «вели потушений вогонь», «це справжня гра зі смертю»; «легендарна Чорнобавка» (випуски від 28 квітня 2023 р.); «смертоносне залізниччя», «грандіозна аудиторія», «драматичний фінал» (випуски від 19 серпня 2022 р.);*
- використання сумнівної образності – *«вони працюють без права на помилку»; «ще одне поле бою в Україні – аграрний сектор», «метал війни стає металом перемоги», «це місце з одного боку стало прикладом незламності українців, а з іншого – безглуздості ворога» (випуски від 28 квітня 2023 р.); «під час евакуації не обійшлося і без ложки дьогтю» (випуск від 19 серпня 2022 р.);*
- використання відверто емоційних власних думок, коментарів – *«Одним із основних ідейників та авторів пропаганди, якою “годуєть” людей вже багато років, є Дмитро Кисельов. Король брехунів, великий “лжедмітрій”, беззаперечний поціпака Путіна. Він дозволяє собі те, що постидалися би говорити інші, він вигадує таке, що не народилося б в голові адекватної людини» (випуск від 20 серпня 2022 р.), «Владімір Путін, який явно боїться за своє життя, постійно змінює плани»; «Китай має величезний вплив на геополітичну ситуацію у світі. Дії КНР або навпаки її бездіяльність можуть серйозно відобразитися і на полі бою*

в Україні, тому встановити зв'язок з таким геополітичним гравцем надважливо»; «Вільна та амбітна – такою має бути кожна жінка»; «Дуже добре, що ця історія відбулася вночі, тому що там могли на дитячому майданчику перебувати діти» (випуски від 28 квітня 2023 р.).

Друге. Серед найбільш суттєвих порушень стандартів новинного мовлення телемаратону «Єдині новини» є й посилання на сумнівні джерела та на авторство анонімною думки, що безпосередньо пов'язано з порушенням стандарту достовірності. Відповідно до нього, кожне повідомлення та інший журналістський матеріал мають містити посилання на джерело, що дає змогу аудиторії переконатися у достовірності й документальності нової інформації. Необхідно максимально конкретно й чітко позначати того, від кого надійшли відомості. Е. Бойд зауважує, що джерелами інформації можуть бути репортери, напрацьовані ними контакти, які він вважає найціннішим ресурсом, щоденник ньюсруму, добірки попередніх новин, контрольні дзвінки, радіоканали служб надзвичайних ситуацій, політики, групи тиску, постановочні події, які вони використовують (акції протесту, заяви тощо), прес-релізи, розсилка записів, позаштатні автори, злив інформації, фальсифікації, агентства новин, мережа, інші новинні медіа і т.д. (Бойд, 2007, с. 47-63).

За словами Ю.Слісовенка та М.Нагорняк, достовірність – це стандарт, згідно з яким медіа зобов'язані якомога повніше й точніше повідомляти первинні, справжні, дійсні факти, себто такі, що відповідають навколишній реальності та, що найважливіше, не потребують доведення (Радіовиробництво, 2017, с. 89). У чому проявляються порушення означеного стандарту:

- узагальнені посилання на авторство суб'єктивної думки – *«Бахмут нині став основним напрямком удару російської армії на Донбасі. **Експерти вважають, що рашисти хочуть взяти його, а далі Костянтинівку і врешті далі всю область по шматочках**»; «**Оглядачі припускають: у Кремлі скористалися нагодою передати Києву через Ердогана свої побажання, про які не готові говорити відкрито**»; «**Та головне, радять експерти, подбати про безпечну зиму краще уже зараз**»; «**Колаборанти одразу ж відвітували, що це начебто спрацювала їхня ППО, але містяни кажуть: дим іде і досі**» (випуск від 20 серпня 2022 р.); «**відео наслідків ворожої атаки публікують користувачі соцмереж**»; «**про таке повідомляють місцеві в телеграм-каналах**» (випуски від 28 квітня 2023 р.);*
- узагальнені розмиті псевдопосилання на силові й інші структури (воєнне командування, обласні військові адміністрації, міністерства, прокуратуру, медіа тощо) – *«**повідомила обласна влада**»; «**люди розказують**»; «**наші захисники запевняють**» (випуски від 28 квітня 2023 р.); «**самої лише батьківської волі недостатньо, наголошують посадовці**»; «**окупаційна ж влада пише, що біля міста спрацювала протиповітряна оборона і збила ціль**»; «**отже, ми бачимо в засобах масової інформації з'являється інформація, що виводять окупанти військову техніку з Енергодара, а Енергодар, нагадаємо, що це місто-супутник, яке обслуговує Запорізьку атомну електростанцію**» (випуски від 20 серпня 2022 р.);*
- цілковито абстрактні посилання – *«**відомо**», «**стало відомо**», «**кажуть**», «**повідомили**» і «**повідомляють**», «**мають повідомлення**», «**надходять повідомлення**», «**за попередніми підрахунками**», «**з'явилася інформація**», «**є інформація**», «**була інформація**», «**було повідомлення**», «**подейкують**», «**за новою інформацією**», «**за останніми даними**», «**за офіційними даними**», «**за попередньою інформацією**», «**за попередніми даними**», «**за останньою інформацією**» (в усіх випусках);*

- відсутність будь-яких посилань – у двох випусках телеканалу «Рада» за 28 квітня 2023 р. 6 разів подавали фактичну інформацію без жодних посилань на джерела; у двох випусках телеканалів ICTV та СТБ подібне спостерігалось 14 разів; у двох випусках телеканалу «1+1» за 20 серпня 2022 р. фактичну інформацію без будь-яких посилань подавали 17 разів.

Третє. Звертаємо також увагу і на такому порушенні стандартів новинного мовлення телемаратону «Єдині новини», як однотипність жанрової палітри. В. Миронченко вважає жанром певний тип журналістського твору, що характеризується властивими йому методами відображення дійсності. За його словами, поняття «жанр» стосується процесів журналістської творчості і впливу журналістських творів на аудиторію (Миронченко, 1996, с. 286).

Аналізуючи жанровий складник короткотривалих новинних випусків, доходимо висновку, що найбільш затребуваними жанрами були і залишаються інформаційне повідомлення та розповідь кореспондента, найменш затребуваними – репортаж, інтерв'ю, огляд преси. Виявлено таке: серед 15-и матеріалів кожного випуску 8 належить новинним повідомленням, 4 розповідям кореспондентів, 2 репортажу, 1 інтерв'ю. Висока частотність використання одних жанрів і низька частотність використання інших спричиняють одноманітність й монотонність у подачі інформації як у змістовому компоненті, так і структурному, що негативно позначається на сприйнятті нових відомостей. У цьому зв'язку слушною є думка О. Гояна: «За допомогою інформаційних жанрів не лише розповідається про подію. Інформаційне повідомлення й репортаж, інтерв'ю та кореспонденція дозволяють передбачити сюжетний рух фактів, вибудовувати логіку викладу інформації, визначити емоційний рівень сприйняття повідомлюваного» (Гоян, (2004, с. 113).

Розглянемо такий приклад. В етерному блоці телеканалу «1+1» За 28 квітня 2023 р. мали місце такі матеріали:

- влучання російської ракети в багатоповерхівку в Умані;
- ракетна атака по Миколаєву 27 квітня;
- бої за дорогу на Бахмут;
- зустріч прем'єра Шмигала з Папою Римським і поїздка Папи до Будапешта;
- наслідки ракетної атаки по Дніпру;
- потяг Київ-Краматорськ проводить пісня Колі Сергі;
- бої під Кам'янським;
- розслідування побиття чоловіка представниками Центру комплектування в Чернігові;
- історія кохання Валерії та Андрія Суботіних на «Азовсталі»;
- прикордонники, які боронять Бахмут, а нині на ротації;
- прорив підземного газу в селі на Львівщині;
- аграрії Харківщини самотужки розмінують поля для посівної;
- причини кризи з українським агроекспортом до Європи;
- екологічні збитки, завдані Україні Росією (інформацію взято з прямого етеру каналу).

Висвітлюючи кожен із цих тем, журналісти використовували такі жанри: інформаційне повідомлення та розповідь кореспондента (а також розповідь кореспондента з елементами інтерв'ю).

Причинами такого стану речей вважаємо стереотипність у підходах до організації журналістського матеріалу, незнання теоретичних засад телевізійного та радіомовлення, що часто є наслідком відсутності профільної освіти творчих працівників каналів.

Четверте. Говорячи про порушення стандартів новинного мовлення телемарафону, не можемо не сказати і про слабку представленість культурницько-мистецької тематики. Таких новин критично мало – у 20-и проаналізованих випусках теми новин культури й мистецтва були висвітлені у 4-х.

З огляду на це, слухним було інтерв'ю С. Жилінської із головною редакторкою видання *Post Impreza* А. Перехрест, в якому зазначалося, що контент про мистецтво й культуру є інвестицією у майбутнє. Можливо, тут і тепер не всі потребують багато такого контенту, але за якийсь час ми захочемо пригадати, зауважує А. Перехрест, ті культурні процеси, які мали місце під час війни, бо це може в майбутньому допомогти краще проаналізувати події, які проживаємо (Команда нового видання..., 2022).

Однією з причин того, що журналісти мало уваги приділяють висвітленню культурно-мистецьких новин, є, на нашу думку, незнання ними специфічних особливостей цього виду повідомлень, які потрібно враховувати при підготовці. Однією із таких особливостей, зазначає В. Миронченко, є те, що мистецькі новини вимагають від автора широкої обізнаності з предметом зображення, уміння оцінювати й коментувати їх. Учений наголошує: «Недостатньо через те просто мати уявлення про кіно. Всі ми маємо його. Для авторської подачі, що заслуговує на довіру аудиторії, необхідно ще й дещо знати про історію кіно, його виражальні засоби, техніку зйомки, мистецтво акторської гри ... Подібно до цього інші форми мистецтва – література, драматургія, музика, театр, телебачення, малярство, скульптура, архітектура – теж вимагають ґрунтовної попередньої підготовки» (Миронченко, 1996, с. 230).

Слабка представленість культурницько-мистецької тематики, перенасичення воєнною та суспільно-політичною темами призводить до збіднення змістового складника випуску, одноманітності в його побудові, внаслідок чого постає проблема поділу та класифікації інформації, що в свою чергу призводить до необізнаності аудиторії з важливими сферами людської життєдіяльності. Серед інших порушень стандартів новинного мовлення можна відзначати неточність у подачі інформації, що пов'язано із невідповідністю відеоряду змістові повідомлень, використання елементів політичного піару, використання російських наративів і токсичних медіаперсонажів, неправомірне використання музики у чутливому контенті та інше, що потребує окремого дослідження.

4. Висновки

Міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко неодноразово заявляв про те, що телемарафон «Єдині новини» функціонуватиме до перемоги України. На превеликий жаль, спрогнозувати її, а також передбачити перебіг воєнних дій навряд чи можливо. При цьому громадяни України розуміють, що війна не закінчиться сьогодні-завтра. Отже, через розтягненість воєнних дій і непередбачуваність у цілому суспільно-політичної ситуації в Україні архіважливим є питання безперебійного, достовірного, вичерпного, своєчасного й оперативного, грамотного інформування української і закордонної спільнот про найвагоміші події різних сфер життя.

У зв'язку з цим конче необхідно переглянути засади інформаційної політики телемарафону «Єдині новини» щодо неприпустимості порушення стандартів новинного мовлення. Адже від цього залежить ефективність сприймання нових відомостей слухачами, телеглядачами та інтернет-користувачами. Стандарти достовірності, відокремлення фактів від коментарів, повноти інформації, її точності й доступності мусять бути засадничими у виробництві й поширенні новинного продукту.

Керівництву марафону потрібно докладно продумати заходи, які б забезпечували можливість вироблення розмаїтого продукту в цілому та новинного контенту зокрема. Важливо налагодити на постійній основі навчання кореспондентів, репортерів, оглядачів, ведучих інформаційних випусків і програм основних теоретичних засад новинного мовлення, осо-

бливостей їх застосування у межах телемарафону. Одним із шляхів цього є розуміння потенційних можливостей жанроутворення, тематичної спрямованості коротких прямоетерних передач тощо. Незайвим було би організувати детальний аналіз матеріалів журналістів, підводок ведучих до них спільно із дослідниками аудіовізуальних медій щодо неприпустимості подавати у новинах власні оцінні судження, уникнення надмірної емоційності тощо.

Застосування такого системного підходу до питань підвищення якості новинного мовлення телемарафону засвідчило би бажання всіх його учасників вдосконалити концепцію інформування громадян щодо вагомих й суспільнозначущих подій, явищ України та світу. **Подяки.** Висловлюю щире вдячність своєму наставникові і колезі, кандидатові педагогічних наук, доцентові кафедри телебачення і радіомовлення ННІЖ КНУ імені Тараса Шевченка Ю.П.Єлісовенку за цінні настанови щодо підготовки цього дослідження.

References

- Chichanovskyi, A. (2003). *News in journalism. Problems of practical policy*. Kyiv: Hramota (in Ukrainian).
- Tkachenko, O. (2022). The joint marathon will last until the Victory. *Detector Media*. Retrieved from: <https://detector.media/infospace/article/201693/2022-08-08-tkachenko-spilnyy-telemarafon-tryvatyme-do-peremogy/> (in Ukrainian).
- Dovzhenko, O. (2023). From each iron. Everything you need to know about the national telemarathon. *Media Lab*. Retrieved from: <https://medialab.online/news/natsionalnyj-telemarafon/> (in Ukrainian).
- Wikipedia (2023). *Telemarathon*. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%BE%D0%BD> (in Ukrainian).
- Yelisoenko, Yu. P., & Nahorniak, M.V. (2017). *“Radio production: a textbook*. Kyiv: TOV “Drukarnia “Biznespolihraf” (in Ukrainian).
- Wikipedia (2023). *Standard*. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82> (in Ukrainian).
- Information Broadcasting Standards of PJSC “National Public Television and Radio Company of Ukraine (2017). Retrieved from: https://www.standarty_iformmovlennia.pdf (in Ukrainian).
- Wikipedia (2023). *Fact*. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82> (in Ukrainian).
- Pryliuk, D.M. (1983). *Theory and practice of journalistic creativity. Metodologic problems*. Kyiv: Vyshcha shkola (in Ukrainian).
- Rizun, V.V. (2008). *Theory of mass communication*. Kyiv: Vydavnychyj tsentr “Prosvita” (in Ukrainian).
- Suspilne Novyny (2023). *Latest news from Ukraine and the world at suspilne.media*. Retrieved from: <https://Останні новини України та світу на suspilne.media> (in Ukrainian).
- Bojd, E. (2007). *Ether journalism. Technologies of broadcast news production*. Kyiv (in Ukrainian).
- Myronchenko, V. Ya. (1996). *Basics of information radio broadcasting*. Kyiv: IZMN (in Ukrainian).
- Hoian, O. Ya. (2004). *Basics of radio journalism and radio management*. Kyiv: Veselka (in Ukrainian).
- Detector Media (2022). *The team of the new edition Post Impreza: “Culture is one of the enemy’s targets in this war”*. Retrieved from:

<https://detector.media/production/article/201586/2022-08-04-komanda-novogo-vydannya-post-impreza-kultura-tse-odna-z-misheney-voroga-u-tsiy-viyni/> (in Ukrainian).

Submitted 23.05.2023

Список літератури

- Бойд, Е. (2007). Ефірна журналістика. Технології виробництва ефірних новин. Київ, 429 с.
- Гоян, О.Я. (2004) Основи радіожурналістики та радіоменеджменту. Київ : Веселка, 245 с.
- Довженко, О. (2022) Із кожної праски. Усе, що варто знати про національний телемарафон. Відтворено з <https://medialab.online/news/natsionalnyj-telemarafon/>.
- Команда нового видання Post Impreza: «Культура – це одна з мішеней ворога у цій війні», (2022). Відтворено з <https://detector.media/production/article/201586/2022-08-04-komanda-novogo-vydannya-post-impreza-kultura-tse-odna-z-misheney-voroga-u-tsiy-viyni/>
- Миронченко, В.Я. (1996) Основи інформаційного радіомовлення. Київ : ІЗМН. 440 с.
- Останні новини України та світу на suspilne.media, (2023). Відтворено з [https:// suspilne.media](https://suspilne.media/).
- Прилюк, Д. М. (1983). Теорія і практика журналістської творчості. Методологічні проблеми. Київ : Вища школа. 271 с.
- Радіовиробництво, (2017) Ю.П.Слісовенко, М.В.Нагорняк. Київ : ТОВ “Друкарня “Бізнес-поліграф”, 304 с.
- Різун, В.В. (2008). Теорія масової комунікації. Київ : Просвіта. 260 с.
- Стандарт, (2023). Вікіпедія. Відтворено з <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82>.
- Стандарти інформаційного мовлення ПАТ “Національна телерадіокомпанія України”, 2017. Відтворено з https://www.standarty_iformmovlennia.pdf (suspilne.media).
- Телемарафон (2023). Вікіпедія Відтворено з <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%BE%D0%BD>.
- Ткаченко, О. (2022). Спільний марафон триватиме до Перемоги. Відтворено з <https://detector.media/infospace/article/201693/2022-08-08-tkachenko-spilnyy-telemarafon-tryvatyme-do-peremogy/>.
- Факт, (2023). Вікіпедія Відтворено з <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%82>.
- Чічановський, А. (2003). Новина в журналістиці. Проблеми практичної політики. Київ : Грамота, 48 с.

Надійшла до редакції 23.05.2023